

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดเริ่มต้นของพยาบาลชายในประเทศไทยนั้น เริ่มมาจากสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งโรงเรียนผดุงครรภ์ขึ้นในโรงพยาบาลศิริราช มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการคลอดบุตรทั้งภายในและนอกโรงพยาบาล และเน้นถึงการพยาบาลมารดาและทารกแทนใหม่ ทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างยิ่ง เมื่อสมเด็จพระบรมราชชนนีนาถเสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีหน้าที่พิเศษเป็นผู้ตรวจการโรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนราชแพทยาลัย พ.ศ. 2458 จึงทรงดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับการราชแพทยาลัยที่สร้างขึ้นใหม่ มีอำนาจเต็มเกี่ยวกับโรงเรียนแพทย์พยาบาล และโรงพยาบาลทรงขยายการสอนให้มีการพยาบาลผู้ป่วยไข้ทั่วไปด้วย สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถก็ทรงสนับสนุนทุกๆ ด้าน แต่ในขณะนั้นมีการทักท้วงว่าเป็นการไม่สมควรที่จะให้ผู้หญิงสาวไปทำการพยาบาลผู้ชาย ดังนั้นในปี พ.ศ. 2449 จึงได้เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลชายขึ้นระยะเวลาการเรียน 1 ปี เรียกว่าบุรุษพยาบาล มีผู้สำเร็จการศึกษารุ่นแรกเมื่อปี พ.ศ. 2450 ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการพยาบาล ผู้รับการอบรมเหล่านี้ได้ทำประโยชน์อย่างมากในกิจการฝ่ายการพยาบาลของกองทัพต่างๆ

พ.ศ. 2467 งดการผลิตพยาบาลชาย รวมเวลาที่ผลิตพยาบาลชายทั้งสิ้น 18 ปี มีพยาบาลชายสำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรทั้งหมด 9 รุ่น จำนวน 41 คน รุ่นแรกหลักสูตร 1 ปี รุ่นที่ 2 หลักสูตร 2 ปี ในระยะนั้นกองทัพกจัดตั้งกองการพยาบาลโรงเรียนทหารบกขึ้น มีการอบรมพยาบาลชาย (ทหาร) โดยสภากาชาดเป็นผู้ทำการอบรมให้ชั่วคราวหนึ่ง และประมาณ พ.ศ. 2459 กองทัพเรือได้ตั้งโรงเรียนพยาบาลชายขึ้นอีกแห่งหนึ่ง เรียกพยาบาลชายเหล่านั้นว่า "พลพยาบาล" ต่อมาเมื่อโรงพยาบาลของสภากาชาด ทดลองให้พยาบาลหญิงทำการพยาบาลผู้ชายได้สำเร็จและเป็นที่ยอมรับของสังคม การเลือกผลิตเฉพาะพยาบาลชายจึงน้อยลง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา มีการผลิตพยาบาลชายในหลักสูตรต่างๆ ทั้งของมหาวิทยาลัยและกระทรวงสาธารณสุข การรับผู้ชายเข้าศึกษาวิชาพยาบาลปรากฏเด่นชัดขึ้นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะที่คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้ขยายทั่วไปในวงการศึกษาแต่ผู้ชายไม่นิยมการศึกษาวินิจฉัยพยาบาลเท่าที่ควร เนื่องจากลักษณะการปฏิบัติงานเป็นของสตรี ในปี พ.ศ. 2523 กระทรวงสาธารณสุขเห็นความจำเป็นที่ต้องมีพยาบาลชายไปทำงานในท้องที่ทุรกันดาร และเสี่ยงอันตรายสำหรับสตรี จึงรับผู้ชายเข้าศึกษาวิชาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลต่างๆ ของกระทรวงสาธารณสุข เมื่อจบการศึกษาแล้วจะส่งกลับไปบรรจุเข้ารับราชการในท้องที่ที่ได้รับทุนการศึกษา

ทุนส่วนใหญ่จะเป็นทุนของโรงพยาบาลอำเภอ (ปัจจุบันเรียกโรงพยาบาลชุมชน) ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ (ผกา เศรษฐจันทร์และคณะ, 2529)

ในปัจจุบันนั้นพบว่า แม้จะมีการเปิดรับสมัครนักศึกษาพยาบาลทั้งที่เป็นเพศหญิงและเพศชายให้เข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาลต่างๆทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างเท่าเทียมกันก็ตาม แต่ความนิยมสำหรับเพศชายก็ยังน้อยอยู่มาก และโดยส่วนใหญ่ผู้ที่สนใจเข้าศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ก็คือเพศหญิง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นเพศชาย เนื่องจากลักษณะของวิชาชีพการพยาบาลในสายตาของคนส่วนใหญ่ในสังคมโดยทั่วไป มักจะมองว่าเป็นวิชาชีพที่เหมาะสมกับสตรีเพศมากกว่า (อรทัย ผลเนื่องมา, 2530) ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ผู้ที่สนใจเป็นบุรุษเพศหรือเป็นชายนั้น เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการศึกษาในสถาบันการศึกษาพยาบาล ตั้งแต่แรกเข้าเลยก็น่าจะกล่าวได้ ดังนั้นเมื่อมองภาพรวมแล้วก็จะเห็นได้ว่านักศึกษาพยาบาลชายมีความยากลำบาก ในการผสมผสานระหว่างการมีบทบาทเป็นพยาบาลกับการแสดงบทบาทตามความคาดหวังของในสังคม

นักศึกษาพยาบาลชายจึงถือได้ว่าเป็นเพียง “ชนกลุ่มน้อย” ในหมู่ของผู้หญิง ดังนั้นย่อมต้องมีอัตลักษณ์พิเศษที่มีลักษณะเฉพาะตัวมีการรวมอยู่ของอัตลักษณ์ทั้งสองขั้ว คือ ความเป็นปัจเจก และ อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างโดยสังคม ดังนั้นจึงมีการแบ่งประเภทของอัตลักษณ์เป็น 2 ระดับ คือ อัตลักษณ์บุคคล และ อัตลักษณ์ทางสังคม (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2546) อิทธิพลของอัตลักษณ์สองระดับนี้จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างอัตลักษณ์ให้นักศึกษาพยาบาลชาย ว่าจะออกมาในรูปแบบใด วิเคราะห์ถึงพลังอำนาจของอัตลักษณ์ทั้งสองระดับว่าพลังอำนาจใด จะได้เข้าครอบครองพื้นที่อัตลักษณ์ที่แท้จริงของนักศึกษาพยาบาลชาย ซึ่งจะแสดงออกในด้านการปรับตัว การแสดงออกทางพฤติกรรม และรูปแบบทางความคิดในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ จึงเป็นที่น่าศึกษาและให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ประกอบกับการจัดการศึกษาในสถาบันการพยาบาลเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือกิจกรรมการเรียนการสอนมีการเน้นการฝึกปฏิบัติ ควบคู่ไปกับการเรียนภาคทฤษฎี ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีโอกาสนำความรู้มาใช้ในสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด การฝึกปฏิบัติจะฝึกปฏิบัติทั้งในสถาบันและในชุมชน นักศึกษาพยาบาลต้องฝึกปฏิบัติทั้งในเวลากลางวันและเวลากลางคืน นักศึกษาพยาบาลต้องปรับตัวกับการปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย อาทิเช่น ต้องพบกับระเบียบข้อบังคับและหากเป็นการฝึกปฏิบัติในเวลากลางคืน นักศึกษาพยาบาลต้องปรับสภาพร่างกายและจิตใจให้มีความอดทนและพักผ่อนให้ตรงเวลา นอกจากนั้นการเข้ามาอาศัยอยู่ในหอพักของสถาบันการศึกษาพยาบาลเพื่อให้เอื้อต่อการฝึกปฏิบัติงาน ก็จะเป็นภาวะสภาพแวดล้อมอีกแบบหนึ่งที่ต้องปรับตัว

วิชาชีพการพยาบาล มีลักษณะทางการศึกษาที่ต้องเผชิญกับการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ นอกจากนักศึกษาพยาบาลชายจะต้องปรับตัวในสภาพแวดล้อมในการเรียนภาคทฤษฎีแล้วนักศึกษา

ยังต้องเรียนในภาคปฏิบัติซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของวิชาชีพการพยาบาล นักศึกษาต้องลงมือปฏิบัติจริงกับชีวิตของผู้ป่วย ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างหนักทั้งกลางวันและกลางคืน ต้องเสียสละเวลาในการพักผ่อนเพื่อการศึกษาตามรูปแบบลักษณะบทบาทของวิชาชีพการพยาบาล ก็คือต้องเป็นผู้ที่เสียสละอดทนและมีจรรยาบรรณใช้เวลาคลุกคลีอยู่กับผู้ป่วยมากกว่าวิชาชีพใดๆ และต้องอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด (Auster, 1979) รวมถึงยังมีความกดดันอีกหลายประการเช่น ต้องเข้ามาประจำอยู่ในหอพักของสถาบันที่จัดไว้ให้ โดยเฉพาะอยู่ในแควงของนักศึกษาพยาบาล และคณาจารย์ที่เป็นสตรีโดยส่วนใหญ่ สภาพชีวิตประจำวันที่ต้องอยู่ในหอพักของสถาบันการพยาบาลนั้นถึงแม้ว่าสถาบันการพยาบาลนั้นจะมีนโยบายอนุญาตให้นักศึกษาพยาบาลชายสามารถออกไปพักในหอพักภายนอกวิทยาลัยแล้วก็ตาม แต่ชีวิตประจำวันโดยส่วนใหญ่ก็ยังคงต้องใช้เวลากับการศึกษาทั้งในภาคทฤษฎีและในการฝึกภาคปฏิบัติ มีเวรเข้า บ่าย ดึก บนหอผู้ป่วยอยู่คนเดียว ในสภาพการฝึกปฏิบัติก็ยังคงมีการปรับตัวอยู่เสมอ เนื่องจากมีความขัดแย้งต่อบทบาทการแสดงออกซึ่งมีมากกว่านักศึกษาพยาบาลหญิงอยู่อย่างมาก

ดังนั้นเพื่อที่จะให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุม รวมถึงความเข้าใจในนักศึกษาพยาบาลชายอย่างลึกซึ้งนั้น จำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาดังแต่เหตุผลแห่งการเข้าศึกษา เนื่องจากการเลือกเข้าศึกษาในวิชาชีพพยาบาลนั้นส่วนใหญ่แล้วผู้ที่เลือกศึกษาวิชาชีพนี้ จะเป็นสตรีเพศหรือผู้หญิง จึงนำนามวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดที่เป็นตัวแปรสำคัญต่อการเลือกเข้าศึกษาของนักศึกษาพยาบาลชาย จากนั้นเมื่อเข้ามาศึกษาแล้วนักศึกษาพยาบาลชายต้องมีการปรับตัวอย่างไร เพื่อให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่มีชนส่วนใหญ่เป็นสตรีเพศ รวมถึงการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ถูกสายตาดูจากคนภายนอกหรือคนในสังคมมองว่าเหมาะสมกับสตรีเพศมากกว่า ที่สำคัญนั้นในเรื่องการเลือกเข้าศึกษาเพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพนั้น ในสังคมไทยถือได้ว่าเรื่องของการจัดช่วงชั้นทางสังคมมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจ ซึ่งการจัดช่วงชั้นทางสังคม เป็นการเน้นถึงระบบและกระบวนการประเมินคุณค่าของสถานภาพและบทบาท ตำแหน่งและการกระทำต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในสังคม ผู้ที่มีสถานภาพและตำแหน่งระดับเดียวกัน เรียกว่า อยู่ในช่วงชั้น (Stratum) เดียวกันหรือมักจะเรียกว่าเป็นคนชนชั้นเดียวกัน (ยูทธ สักดีเดชยนต์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์: 1-2) และการจัดช่วงชั้นทางสังคมถือเป็นวัฒนธรรมสากลอย่างหนึ่งคือ จะมีปรากฏอยู่ในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมเกษตรกรรมหรือสังคมอุตสาหกรรม หรือไม่ว่าจะเป็นอดีตหรือปัจจุบัน จะต้องมีการจัดแบ่งชนชั้นของคนในสังคมหรือมีการวัดความแตกต่างของคนในสังคมว่า ใครคือพวกของตน ใครดีกว่าใครต่ำและด้อยกว่าตน (บรรพต วีระชัย, 2519: 365) และโอสเลน (Oslen) กล่าวว่า การจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็นกระบวนการสืบทอดความไม่เท่าเทียมกันในการแบ่งอำนาจ (Power) อภิสิทธิ์ (Privilege) และเกียรติภูมิ (Prestige) ในหมู่มนุษย์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523: 119) รวมถึงในการจัดช่วงชั้นทางอาชีพ และเกียรติภูมิของอาชีพในสังคมไทยปัจจุบัน พบว่าอาชีพพยาบาลเป็นอาชีพ

หนึ่งในสิบสองอาชีพที่ได้รับการจัดช่วงชั้นให้เป็นอาชีพที่มีเกียรติภูมิสูง (สุภางค์ จันทวานิช, 2534 :184-185) จากแนวทางในการศึกษาดังกล่าวจึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อม อัตลักษณ์ทางเพศ และการสนับสนุนทางสังคม ที่ล้วนสร้างภาระและความขัดแย้งในตนเองของนักศึกษาพยาบาลชาย ต่อการเรียนในวิชาชีพพยาบาล และท้ายที่สุดก็จะได้เห็นถึงการพยายามสร้างคุณค่าและความหมาย แก่สังคมของนักศึกษาพยาบาลชาย โดยอยู่ภายใต้การต่อสู้กับทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อวิชาชีพพยาบาล เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการพยาบาลสูงสุด และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันระหว่างพยาบาลหญิงกับพยาบาลชาย เกี่ยวกับความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมถึงเปิดโอกาสให้สังคมได้ทบทวนทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพพยาบาลว่าเหมาะสมกับเพศหญิงเพียงเพศเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดล้วนมีส่วนในการช่วยส่งผลต่อประโยชน์สูงสุดทางการพยาบาล และระบบสาธารณสุขไทยทั้งสิ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย ก่อนที่จะเข้าศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย ระหว่างศึกษาอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน
3. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย หลังสำเร็จการศึกษาไปแล้วกับการกลายเป็นพยาบาลชาย

คำถามในการวิจัย

1. ก่อนเข้าศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์ นักศึกษาพยาบาลชายนั้นมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เป็นอย่างไรและเข้าสู่คณะพยาบาลศาสตร์ได้อย่างไร
2. เมื่อเข้ามาศึกษานักศึกษาพยาบาลชายมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เป็นอย่างไรเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่างๆผ่านกระบวนการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ของคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน
3. หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วนักศึกษาพยาบาลชายมีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์เป็นอย่างไรเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนต่างๆผ่านกระบวนการทำงานในอาชีพพยาบาล

สมมติฐานการวิจัย

อัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชายเป็นผลเนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้ ชัดเจน และ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลกลุ่มต่างๆในแต่ละบริบทที่ต่างกัน

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 รวมถึงนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วย้อนหลังอีก 2 รุ่น ของคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นักศึกษาพยาบาลชายที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทั้งหมดของทั้ง 3 ชั้นปีมีจำนวน 11 คน รวมกับ นักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วย้อนหลังอีก 2 รุ่นมีจำนวน 5 คน รวมมีจำนวน 16 คน ประกอบกับนักศึกษาพยาบาลหญิง จำนวน 3 คน และอาจารย์พยาบาล 1 ท่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาทางมานุษยวิทยาในการเก็บข้อมูลการวิจัย ในเรื่อง ของกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย ในคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน โดยใช้เทคนิควิจัย คือ การสังเกตทั่วไป การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต ซึ่งในการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ประวัติชีวิตผู้วิจัยจะใช้กลุ่ม ประชากรจากนักศึกษาพยาบาลชาย ทั้งที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันและนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จ การศึกษาผ่านไปแล้ว 2 รุ่น ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชันเช่นเดียวกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้คือกรณีศึกษาที่ศึกษาในคณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยมิชชัน เนื่องจากผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเก่าแก่ของสถาบัน การเปิดรับนักศึกษาพยาบาลชายเข้าเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นสถาบันต้นๆของประเทศ เปิดรับครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2492 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน) และการมีจำนวนนักศึกษาพยาบาลชายที่มีจำนวนมาก เมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนอื่นๆ ที่มีความต่อเนื่องในการรับนักศึกษาพยาบาลชาย เข้าศึกษา ซึ่งทางสถิติถือว่ากลุ่มตัวอย่างที่ดีคือ กลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถจะให้ข้อมูลที่ต้องการได้ โดยมีความผิดพลาดอันสืบเนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง (sampling error) น้อยที่สุดและจะต้องจำไว้ว่าถ้า กลุ่มตัวอย่างน้อยความผิดพลาดอันสืบเนื่องจากการสุ่มตัวอย่างจะมากและถ้ากลุ่มตัวอย่างมากความ ผิดพลาดอันสืบเนื่องจากการสุ่มตัวอย่างจะน้อย (บุญธรรมกิจปริดาภิรุทธิ์, 2540:67) ประกอบกับ การค้นคว้าหาหนังสือหรือเอกสารประกอบและนำข้อมูลที่ได้มาพบอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรึกษาใน

การวิเคราะห์และหาแนวทางในการทำวิจัยให้สมบูรณ์ขึ้น ทำให้เป็นไปได้ด้วยความสะดวก รวมถึงตัวผู้วิจัยเองได้มีโอกาสสอนกลุ่มประชากรดังกล่าว จึงส่งผลคืออย่างยิ่งต่อการเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา คือ การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมซึ่งถือเป็นแนวทางหลักของศาสตร์ทางมานุษยวิทยา ดังนั้นการเลือกกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงจะใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) กลุ่มตัวอย่างแบบนี้เป็นตัวอย่างที่เลือกมาด้วยการพิจารณาตัดสินใจของผู้วิจัยเองว่า ลักษณะของกลุ่มประชากรที่เลือกมาจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ(บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2540:76) ดังนั้นประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาพยาบาลชายชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทุกคนของทั้ง 3 ชั้นปีซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 11 คนรวมถึงนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วย้อนหลังอีก 2 รุ่นอีก 5 คน รวมมีจำนวน 16 คน เพื่อศึกษาในด้านกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย นอกจากนั้นยังประกอบด้วยนักศึกษาพยาบาลหญิง จำนวน 3 คน และอาจารย์พยาบาล 1 ท่าน ที่จะช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องทัศนคติที่มีต่ออัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชายผ่านการสัมภาษณ์จากผู้วิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่จะใช้ในการทำการศึกษาวิจัยในคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชันนารี ผู้วิจัยจะเข้าไปใช้ชีวิตประจำวันในแต่ละวันร่วมกับนักศึกษาพยาบาลชาย สร้างความสัมพันธ์รวมทั้งร่วมทำกิจกรรมต่างๆกับนักศึกษาพยาบาลชายเสมือนหนึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและน่าเชื่อถือผ่านสายตาของผู้วิจัยเอง รวมถึงเอื้อต่อการใช้เทคนิควิจัยการสัมภาษณ์เจาะลึกจากนักศึกษาพยาบาลชายหลังจากสร้างความไว้วางใจแล้ว จะทำให้ได้ข้อมูลโดยละเอียดมากขึ้น ซึ่งจะใช้เวลาเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 รวมระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน ถือเป็นระยะเวลาที่สอดคล้องในการทำวิจัยทางมานุษยวิทยาที่ถือเกณฑ์การเข้าไปมีส่วนร่วมกับกลุ่มประชากรในการวิจัยอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 1 ปี เพื่อให้ทราบข้อมูลในวงจรชีวิตของกลุ่มประชากรดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน

เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการวิจัยและรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสังเกตทั่วไป (Observation) ซึ่งคือการเฝ้าดู หรือศึกษาเหตุการณ์และเรื่องราวโดยละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลอย่างมีระบบในสภาพธรรมชาติของสนาม เพื่อดู ฟัง และรับรู้สภาพการณ์ที่ไม่คิดกรอบเกณฑ์มาก่อน แล้วนำสิ่งที่ได้มาเรียบเรียงเขียนสะท้อนประสบการณ์ที่ได้จากสนาม นักมานุษยวิทยาสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำซ้ำๆทุกวัน จนในที่สุดสามารถพยากรณ์ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในวันหนึ่งๆได้ การสังเกตจะช่วยให้นักมานุษยวิทยามีหัวข้อต่างๆที่จะ

ถามและสัมภาษณ์ในตอนต่อมารวมทั้งสามารถตรวจสอบข้อมูลต่างๆที่ได้เก็บรวบรวมไปแล้ว (งามพิศ สัตย์สงวน , 2542) ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตทั่วไปในบริบทต่างๆ ของนักศึกษาพยาบาลชายชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทั้ง 11 คน ของวิทยาลัยมิชชัน รวมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 11 คน

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งเป็นการสังเกตที่ให้อิสระกับผู้สังเกตและผู้ถูกสังเกตอย่างเต็มที่ นักมานุษยวิทยาจะสังเกตพฤติกรรมต่างๆของประชากรในการวิจัยอย่างละเอียดและระมัดระวัง โดยจะเข้าไปร่วมกิจกรรมต่างๆประจำวันของกลุ่มประชากร นักมานุษยวิทยาจะลอคอคติลงได้มาก นักวิจัยจะอยู่ที่นั่นอย่างมีเป้าหมายแน่นอนคือ เพื่อทำความเข้าใจชีวิตของกลุ่มประชากรหรือเข้าใจวัฒนธรรมที่ศึกษา และเผยแพร่ความเข้าใจดังกล่าวให้คนอื่น ๆ ได้รับทราบ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2542) หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเขียนเรียบเรียงอย่างละเอียดแล้วจึงนำมาสังเคราะห์ สรุป และจัดระเบียบข้อมูลที่ได้ในภายหลัง ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยมีโอกาสเป็นอาจารย์พิเศษในวิชาสังคมวิทยา ดังนั้นในขณะที่ทำการเรียนการสอน รวมถึงยังมีโอกาสได้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆทั้งรับประทานอาหาร เที่ยวสถานบันเทิง เล่นกีฬาและคลุกคลีอยู่ภายในหอพักกับกลุ่มประชากรดังกล่าว คือนักศึกษาพยาบาลชายชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทั้ง 11 คน ของวิทยาลัยมิชชัน รวมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 11 คน จึงสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ลึกซึ้งได้เป็นอย่างดี

3. การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (Individual Interviews) การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล คือ สัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ในเวลาเดียวกันทีละคน ซักถามกันจนเป็นที่พอใจแล้วจึงสัมภาษณ์คนอื่นต่อไป (Van Dalen, 1979 : 159 อ้างถึงในบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์, 2540:195-196) โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล สัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลหญิงชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยมิชชันทั้งหมดจำนวน 3 คน รวมถึงอาจารย์พยาบาลอีก 1 คน รวมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้นจำนวน 4 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample) กลุ่มตัวอย่างแบบนี้เป็นตัวอย่างที่เลือกมาด้วยการพิจารณาตัดสินใจของตัวผู้วิจัยเองว่า ลักษณะของกลุ่มประชากรที่เลือกมานั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการของผู้วิจัย (บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์, 2540:76) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลด้านแนวคิดและมุมมองที่มีต่อนักศึกษาพยาบาลชายจากนักศึกษาพยาบาลหญิง รวมถึงวิสัยทัศน์ของอาจารย์พยาบาล โดยประชากรเหล่านี้ผู้วิจัยเลือกมาโดยใช้การสังเกตและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม หลังจากที่ได้ใช้ชีวิตอยู่ในคณะพยาบาลศาสตร์เป็นระยะเวลาหนึ่ง ทำให้สามารถพิจารณาได้ว่ากลุ่มประชากรใดที่สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4. การสัมภาษณ์ประวัติชีวิต (Lifehistory Interviews) คือการสัมภาษณ์เพื่อเก็บประวัติชีวิตของกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา โดยให้เล่าถึงชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน รวมไปถึงเรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับชีวิต เช่น เรื่องครอบครัวเครือญาติ เพื่อนบ้าน ทัศนคติในด้านต่างๆรวมทั้งโลกทัศน์

ของกลุ่มประชากรเหล่านั้น งานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยาที่สมบูรณ์นั้นควรทำให้ผู้อ่านเข้าใจ วงจรชีวิตของประชากรที่เราศึกษาว่าชีวิตเขาเป็นอย่างไรบ้าง จากการที่เติบโตและใช้ชีวิตอยู่ใน ชุมชนนั้น (งามพิศ สัตย์สงวน, 2542) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต กับนักศึกษาพยาบาลชายชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ของวิทยาลัยมิชชันทั้งหมดจำนวน 11 คน รวมถึง นักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยมิชชันไปแล้วย้อนหลังอีก 2 รุ่นอีกจำนวน 5 คน รวมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 16 คน

5. แบบประเมินตนเอง (Self Evaluation Form) แบบประเมินตนเองนี้ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามความก้าวหน้าในการทำงานทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชาย เพื่อให้ เห็นภาพรวมของการพัฒนาตัวคนให้เข้ากับการเป็นพยาบาลที่สังคมคาดหวัง และยังทำให้ทราบ ด้วยตัวพยาบาลชายเองว่าขณะนี้ได้พัฒนาตนเองอยู่ในระดับใด นำไปสู่การกำหนดทิศทางการ พัฒนาให้มีความต่อเนื่องพร้อมทั้งสอดคล้องกับมุมมองจากผู้รับบริการหรือคนในสังคม โดยผู้วิจัย ได้นำแบบประเมินพฤติกรรมด้านจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ตามเกณฑ์ ของจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งเป็นแบบประเมินของคณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยมิชชัน มาดัดแปลง เป็นแบบประเมินตนเองในเรื่องการยอมรับในอัตลักษณ์ที่สังคมคาดหวังต่อพยาบาลชาย เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลชายแล้ว จำนวน 5 คน ได้กรอกแบบประเมินที่ สร้างขึ้นและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตทั่วไปและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

นำข้อมูลที่ได้รับรวบรวมและเรียบเรียงไว้เป็นหมวดหมู่ แล้วแยกแยะนักศึกษาด้วยการ ใช้เหตุผลเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปผลที่ได้จากการสังเกตให้เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ผ่านการสังเคราะห์มาเขียนรายงานการวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา เพื่อ ถ่ายทอดความรู้ที่ได้อย่างลึกซึ้ง

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาแยกแยะประเด็นต่าง ๆ สรุปได้เป็นแต่ละหัวข้อของข้อมูลจาก นักศึกษาพยาบาลหญิงชั้นปีที่ 4 จากอาจารย์พยาบาลคณะพยาบาลศาสตร์ โดยจะนำเสนอข้อมูลที่ ได้ ทั้งหมดโดยผ่านการสังเคราะห์ มาเขียนรายงานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ ได้อย่างลึกซึ้ง

3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิต

นำข้อมูลที่ได้มาศึกษาแยกแยะประเด็นต่างๆ ในแต่ละช่วงวัยตามบริบทต่างๆ ซึ่งจะ สรุปได้เป็นหัวข้อของข้อมูลแต่ละชั้นปี ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 รวมถึงข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาล

ชายที่สำเร็จการศึกษาผ่านไปแล้วย้อนหลัง 2 รุ่น จากนั้นจะนำเสนอข้อมูลที่ได้ทั้งหมดเป็นของแต่ละชั้นปีเช่นเดียวกัน โดยจะเริ่มจากชั้นปีที่ 4 , 3 และ 2 ของคณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยมิชชัน ต่อด้วยนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาผ่านไปแล้วยังเรียนตามรุ่นที่สำเร็จการศึกษาก่อน คือรุ่น พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ผ่านการสังเคราะห์และนำข้อมูลที่ได้ออกมาเขียนรายงานวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ได้อย่างลึกซึ้ง

4. แบบประเมินตนเอง

นำข้อมูลการกรอกแบบประเมินที่ได้มาศึกษาแยกแยะประเด็นต่าง ๆ สรุปได้เป็นแต่ละหัวข้อของข้อมูลจากนักศึกษาพยาบาลชายที่สำเร็จการศึกษาเป็นพยาบาลชายแล้ว จำนวน 5 คน โดยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้ทั้งหมด ผ่านรูปแบบตารางแสดงผลการกรอกแบบประเมินที่ได้รับและนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาเขียนบรรยายข้อมูลเป็นแต่ละหัวข้อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการให้ข้อมูลพื้นฐานแก่นักเรียนชาย ที่กำลังมีความสนใจหรือกำลังจะตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในวิชาชีพพยาบาล
2. เพื่อเป็นแนวทางให้อาจารย์และผู้บริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย วางแผนการเรียน จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความตั้งใจของนักเรียนชาย ในการเลือกเข้าศึกษาให้ตรงกับความตั้งใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคงต่ออาชีพพยาบาลในอนาคต
3. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ ในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนชายที่มีความตั้งใจต่อการศึกษา ในวิชาชีพการพยาบาล ให้ได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารและคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเอกชนในประเทศไทย ที่จะนำผลการวิจัยมาใช้ประกอบการวางแผนหลักสูตรในการสร้างระบบการศึกษา สำหรับนักศึกษาพยาบาลชายได้อย่างเหมาะสม และก่อให้เกิดความพึงพอใจในวิชาชีพพยาบาล รวมถึงมีความตั้งใจในการศึกษาเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลให้มีศักยภาพสูงขึ้น
5. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการก่อประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกัน ระหว่างพยาบาลหญิงกับพยาบาลชาย ในการให้บริการด้านงานสุขภาพและความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดทางการพยาบาล
6. เพื่อเป็นการถ่ายทอดแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลชาย ที่มีการถูกตราคุณค่าและความหมาย โดยมุมมองจากสังคมว่าดำเนินไปในทิศทางใดและสังคมก็จะได้มีโอกาสทบทวนวาทกรรมคำว่า “พยาบาลชาย” อีกครั้งหนึ่งว่าควรถูกเปลี่ยนแปลงไปจากวาทกรรมเดิมหรือไม่